

Naturvärdesinventering av Snesslinge 12:225, Östhammars kommun

Naturföretaget 2018

Inventering och rapport: Mattias Lif
Foto: Mattias Lif
Kvalitetsgranskning: Niina Sallmén
Datum rapport: 2018-10-26
Version: 1

Kontaktperson för denna rapport: Mattias Lif, mattias@naturforetaget.se, 073-021 45 68

Naturföretaget
Vaksalagatan 6
753 20 Uppsala
info@naturforetaget.se
Kartor publicerade med tillstånd av ESRI

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Bakgrund	6
Metodik	6
Naturvärdesinventering	6
Datainsamling.....	7
Rapportering av arter.....	7
Arter inom Artskyddsförordningen	7
Förstudie	7
Osäkerhet i bedömningen	7
Övergripande beskrivning av området och dess naturvärden.....	7
Övergripande beskrivning	7
Områdets naturvärden	8
Skyddade och fridlysta arter.....	9
Dokumenterad förekomst	9
Trolig förekomst.....	9
Beskrivning av delområden.....	10
1. Före detta betad skog.....	10
2. Gles lövskog med påtagliga inslag av kalkgräsmark.....	11
3. Gles lövskog	12
4. Gles barrskog.....	13
5. Lövsumpskog	14
6. Lövsumpskog	15
7. Bäck.....	16
8. Bryn mellan fastmark och våtmark	17
9. Gallrad lövskog med inslag av kalkgräsmark.....	18
10. Gles lövskog med buskar och påtagliga inslag av kalkgräsmark	19
Generellt biotopskydd	20
Fördjupad artinventering	20
Orkidéer.....	20
Fåglar.....	21
Trädet ask	21
Ekosystemtjänster knutna till våtmarkerna i området	21
Källor.....	22
Litteratur	22
Databaser	22
Bilaga 1a. Karta med delområdenas naturvärdesklass	23
Bilaga 1b. Karta med delområdenas numrering	24
Bilaga 2. Fynd av orkidéer vid inventering 7-8/6 samt 5/7.....	25
Bilaga 3. Inmätta askar med brösthöjdsdiameter över 10 cm. Även aspar med bohål finns med på kartan.....	26
Bilaga 4a. Övriga naturvärdesarter (norra delen av området)	27
Bilaga 4b. Övriga naturvärdesarter (södra delen av området).....	28

Sammanfattning

Naturvärdesinventeringen utfördes enligt svensk standard för Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) (SS 199000:2014). Det inventerade området delades upp i delområden som beskrevs i text och vars naturvärdesklass bedömdes. Områdets historia av skogsbete och kalkförekomsten i marken bidrar till en rik förekomst av naturvårdsarter knutna till såväl skog som öppnare hävdmarker. Därmed bedömdes stora delar av området ha högt naturvärde eller påtagligt naturvärde.

Bakgrund

Markägarna till Snesslinge 12:225 planerar att stycka av tomter på fastigheten. På inrådan av kommunen ska området detaljplaneras och som underlag för planläggningen görs en naturvärdesinventering. Naturföretaget har därför gjort en naturvärdesinventering av området i juni/juli 2018 på uppdrag av markägarna.

Begreppet naturvårdsarter förekommer i rapporten. Enligt ArtDatabankens definition är naturvårdsarter ett samlingsbegrepp för arter som behöver uppmärksammas inom naturvården; arter som är extra skyddsvärda, antingen genom att själva vara av särskild vikt eller genom att peka på att områden eller naturtyper är särskilt viktiga ur ett naturvårdsperspektiv. I begreppet ingår rödlistade arter, skyddade arter (fridlysta arter och sådana som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv eller fågeldirektiv), signalarter (indikerar artrikedom), typiska arter (som är lämpliga indikatorer för en Natura 2000-naturtyps bevarandestatus), ansvarsarter (arter som har en betydande andel av sin population inom ett visst begränsat geografiskt område), samt nyckelarter (arter som bär upp artsamhällen).

Metodik

Naturvärdesinventering

Området inventerades den 6–7 juni samt 5 juli 2018. Inventeringen utfördes enligt svensk standard för Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) (SS 199000:2014). Inventeringen utfördes på fältnivå *detalj* med tilläggen *Naturvärdesklass 4, Generellt biotopskydd, Detaljerad redovisning av artförekomst* samt *Fördjupad artinventering med fokus på kärlväxter, särskilt skyddade orkidéer samt fågelliv och trädet ask*.

Syftet med naturvärdesinventering är att identifiera områden som är av betydelse för biologisk mångfald. Det inventerade området delades upp i delområden som beskrevs i text och vars naturvärdesklass bedömdes. Naturvärdesklassen baseras på områdets biotopvärde och artvärde. Biotopvärdet bedöms utifrån områdets biotopkvaliteter och på biotopens sällsynthet eller hur hotad den är. Artvärdet bedöms utifrån förekomst av naturvårdsarter, rödlistade arter, hotade arter samt artrikedom.

Naturvärdesbedömningen resulterar i antingen lågt naturvärde (områden av ingen eller ringa betydelse för biologisk mångfald) eller någon av följande naturvärdesklasser:

Klass 1. Högsta naturvärde: Områden av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.

Klass 2. Högt naturvärde: Områden av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. Motsvaras ungefär av t.ex. Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, Våtmarksinventeringens klass 1 och 2 och skogsbrukets klass Urvatten.

Klass 3. Påtagligt naturvärde: Området behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Motsvaras ungefär av Skogsstyrelsens objekt med naturvärde, Våtmarksinventeringens klass 3 och 4 och skogsbrukets klass Naturvatten.

Klass 4. Visst naturvärde: Området behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Naturvärdesklass 4 är användbar för områden som tydligt påverkats av mänsklig aktivitet men där det trots allt finns biotopkvaliteter eller arter av viss positiv betydelse för biologisk mångfald, t.ex. äldre

produktionsskog med flerskiktat trädbestånd men där andra värdestrukturer och värdeelement saknas.

Datainsamling

Data samlades in i fält med appen Collector for ArcGIS i smarttelefon, med ortofoto som bakgrund. Polygoner, punkter och linjer ritades in i appen, och synkroniserades direkt in i ArcGIS. Datat kunde sedan tas ut från ArcGIS i olika format, t.ex. shapefiler. Noggrannheten var ca 5-10 m. Koordinatsystemet som användes var Sweref 99 TM.

Rapportering av arter

Alla naturvårdsintressanta arter rapporteras in till Artportalen. För rödlistade och skyddade arter togs en koordinat för varje noterad förekomst, med undantag för om många förekomster av samma art fanns i samma delområde. Övriga naturvårdsintressanta arter rapporterades med en koordinat per delområde som de förekommer i.

Arter inom Artskyddsförordningen

Arter som omfattas av juridiskt skydd enligt Artskyddsförordning (SFS 2007:845) tas upp under rubriken Skyddade och fridlysta arter. Där sammanfattas vilka skyddade arter som har påträffats i området, och vad fynden kan innebära vid en eventuell exploatering.

Förstudie

Fynd av arter från området har inhämtats från ArtDatabanken. Uppgifter om naturvärden och områdesskydd har inhämtats från Skogsstyrelsens karttjänst Skogens pärlor och Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur

Osäkerhet i bedömningen

Inventeringen var en naturvärdesinventering med detaljeringsgrad detalj, med fördjupad artinventering av orkidéer, fåglar och trädet ask. Detta innebär att andra artgrupper inte har inventerats i detalj.

Övergripande beskrivning av området och dess naturvärden

Övergripande beskrivning

Fastigheten Snesslinge 12:225 ligger i anslutning till (SV om) området Stenskär, med Kallrigafjärden strax norr om och sjön Stenfjärden i sydost. I norr och nordost gränsar fastigheten mot en mindre bilväg och bebyggda tomter medan den i syd och sydost gränsar mot våtmark (rikkärr) och i väst mot skog. Det aktuella området är cirka 7 hektar och har tidigare varit bevuxen med skog. Ortofoto från innan avverkningen visar på en varierad krontäckning med förekomst av öppnare partier framförallt i NO. Markägarna berättar att skogen söder om diket betades (av såväl kor som hästar) fram till 1960-talet och att man i samband med stormfällning utförde planteringar i slutet på 1960-talet. Gallringar har skett i omgångar i olika delområden under den senaste 15-årsperioden och senast upparbetades stormfällda träd våren 2017. Historiken avspeglas tydligt i fältskiktet som har både arter som är knutna till skog och arter som är hävdgynnade. Förekomsten av kalk i marken bidrar även till den artrikedom som finns i området. Anläggande av två traktorvägar är påbörjade (samråd med Skogsstyrelsen har skett).

Området berörs inte av några riksintressen, områdesskydd eller av nyckelbiotoper eller naturvärdesobjekt. Det närmaste riksintresset för naturvård är Forsmark-Kallrigafjärden vars närmaste gräns ligger drygt en 1 km västerut. Naturreservatet och N2000-området Kallriga finns ca 1,5 km NV-ut. Inom 1,5 km från Snesslinge 12:225 finns ett skogligt biotopskydd, sex nyckelbiotoper och tre skogliga naturvärdesobjekt. En alldeles ny (inventerad 20180904) nyckelbiotop gränsar mot fastigheten i väster.

Områdets naturvärden

Kalkrikedomen och områdets historia med skogsbete bidrar till en hög artrikedom i framförallt fältskiktet. Ett stort antal naturvårdsintressanta kärlväxter knutna till såväl skogsmiljöer och hävdade gräsmarker hittades vid inventeringen. Åtta arter orkidéer noterades inom inventeringsområdet och ytterligare en hittades i rikkärret strax söder om fastigheten. Följande rödlistade arter noterades; ask (EN), slätterfibbla (VU), backsmörblomma (NT), gulyxne (NT), klasefibbla (NT) och ängsskära (NT). Guckusko finns med ett stort bestånd i sydvästra delen, men även centralt och i ett område i nordost.

Tabell 1. Naturvårdsarter som påträffades i området. Rödlistade arter: med förkortningar enligt rödlistan 2015, signalarter: arter som är utpekade som signalarter enligt Skogsstyrelsen (SKS) eller ängs- och betesmarksinventeringen (ÄoB), skyddade arter: arter som är skyddade enligt Artskyddsförordningen, typiska arter: arter som är lämpliga indikatorer på en Natura 2000-naturtyps bevarandestatus och ansvarsarter.

Artnamn	Rödlista 2015	Signalarter	Skyddade arter	Typiska arter	Ansvarsarter	Kommentar
Kärlväxter						
Ask	EN					
Backsmörblomma	NT					
Blodnäva		X				Signalart enl. ÄoB
Blåsippa		X	X			Signalart enl. SKS, fridlyst enl §7 i ASF
Blåsuga		X				Signalart enl. ÄoB
Bockrot		X				Signalart enl. ÄoB
Brudborste		X				Signalart enl. SKS och ÄoB
Brudbröd		X				Signalart enl. ÄoB
Bäckbräsma		X				Signalart enl. SKS
Darrgräs		X				Signalart enl. ÄoB
Grönvit nattviol		X	X			Signalart enl. ÄoB, fridlyst enl §8 i ASF
Guckusko		X	X		X	Signalart enl. SKS, habitatdirektivart (bilaga 2 och 4), fridlyst enl §7 i ASF, ansvarsart
Gullviva		X	X			Signalart enl. ÄoB, fridlyst enl §8-9 i ASF
Gulmåra		X				Signalart enl. ÄoB
Gulyxne	NT		X	X	X	Fridlyst enl §7 i ASF, habitatdirektivart (bilaga 2 och 4), ÅGP-art, ansvarsart, typisk art för rikkärr (7230)
Hirsstarr		X				Signalart enl. ÄoB
Klasefibbla	NT	X				Signalart enl. ÄoB
Krissla						Värdväxt för ÅGP-arter
Kärrknipprot		X	X	X		Fridlyst enl §8 i ASF, typisk art för rikkärr (7230)
Lundelm		X				Signalart enl. SKS
Nästrot		X	X			Signalart enl. SKS
Ormbär		X				Signalart enl. SKS
Prästkrage		X				Signalart enl. ÄoB
Rosettjungfrulin				X		Typisk art för bl.a. 6210 Kalkgräsmarker
Skogsknipprot		X	X			Fridlyst enl §8 i ASF
Skogsnattviol			X			Underart till nattviol. Fridlyst enl §8 i ASF
Skogsnycklar			X			Underart till fläcknycklar. Fridlyst enl §8 i ASF

Slätterfibbla	VU	X				Signalart enl. ÄoB
Svart trolldruva		X				Signalart enl. SKS
Sårläka		X				Signalart enl. SKS
Säfferrot						Värdväxt för ovanliga och /eller ÅGP-arter
Tibast		X				Signalart enl. SKS
Tvåblad		X	X			Signalart enl. SKS
Vildlin		X				Signalart enl. ÄoB
Vårärt		X				Signalart enl. SKS
Ängsskära	NT	X				Signalart enl. ÄoB, värdväxt för ÅGP-art
Lavar						
Bårdlav		X				Signalart enl. SKS
Lönnlav		X				Signalart enl. SKS
Fåglar						
Fiskgjuse			X			Skyddad enl. §4 i ASF, fågeldirektivets bilaga 1
Gröngöling	NT		X			Skyddad enl. §4 i ASF
Sävsparv	VU		X			Skyddad enl. §4 i ASF
Tornseglare	VU		X			Skyddad enl. §4 i ASF

Skyddade och fridlysta arter

Dokumenterad förekomst

Alla orkidéer är fridlysta och guckusko och gulyxne är dessutom med i habitatdirektivet. Även blåsippan och gullviva är nationellt fridlysta men vanligt förekommande. De skyddade arterna fanns spridda över stora delar av området, se karta i bilaga 2 och 4. Bevarandestatusen hos vanliga arter som blåsippan och gullviva lär inte påverkas lokalt, regionalt eller nationellt av en eventuell exploatering, men för orkidéerna och fåglarna behöver en utredning av bevarandestatus göras för att kunna avgöra hur en eventuell exploatering påverkar deras bevarandestatus.

Trolig förekomst

Den stora örtrikedomen är viktig för insekter, inte minst fjärilar och vildbin. Exempelvis är krissla, ängsskära och säfferrot värdväxter för ett antal ovanliga insektsarter som omfattas av åtgärdsprogram. Örtrika och betade granskogar kan ofta hysa många ovanliga marksvampar. Det är dock få arter i dessa artgrupper som är skyddade enligt Artskyddsförordningen.

Beskrivning av delområden

Området delades in i åtta delområden. För karta över de olika delområdena, se Bilaga 1a och 1b. Här nedan beskrivs delområdena i text och bild.

1. Före detta betad skog

Figur 1. Äldre lövskog med beteshistorik i södra delen av delområde 1.

Beskrivning

Södra delen av delområdet utgörs av lövlundsmiljö med tydlig betesprägel i form av vidkroniga björkar, samt enstaka ask, vildapel, lönn och gammal rönn. Både döda och levande gamla enbuskar vittnar om en tidigare mer ljusöppen miljö. Även skogstry, berberis, brakved och rosor finns i buskskiktet. I norr är det grandominans men med visst inslag av löv bl.a. buketformiga björkar och där växer guckusko utbredd. Västra delen består av ett relativt glest bestånd av björk där framförallt gran har avverkats och här finns inventeringsområdets största bestånd med guckusko.

Naturvårdsarter

Ask (EN), backsmörblomma (NT), ängsskära (NT), guckusko, grönvit nattviol, skogsnattviol, skogsnycklar, skogsknipprot, nästrot, tvåblad, brudbröd, bockrot, hirsstarr, gullviva, blåsippa, sårläka, tibast

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 2. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde främst med avseende på förekomsten av äldre skog med betesprägel som ej avverkats, enstaka gamla lövträd och enbuskar. Artvärdet klassades som Högt artvärde då det förekommer ett flertal naturvärdesarter, bl.a. rödlistade backsmörblomma och ängsskära samt rikligt med guckusko.

Natura 2000-naturtyp

9070 Trädklädd betesmark (området skulle gå att återställa till denna naturtyp genom återinförande av bete)

2. Gles lövskog med påtagliga inslag av kalkgräsmark

Figur 2. Klasefibbla i delområdets norra del.

Beskrivning

Nyligen avverkad skog där en framförallt löv har sparats såsom björk, ask, klibbal och asp men även enstaka gran. Buskskiktet är varierat med bl.a. skogstry, berberis, rosor och brakved, i det skiktet växer även sly och unga träd av ask, oxel, hägg och gran. Fältskiktet är örtrikt med arter knutna till såväl skog som bryn och öppnare hävdmarker.

Skogen som vuxit här var örtrik granskog och blandskog i vilken det har gått betesdjur i fram till 1960-talet. Hade skogen varit kvar hade detta delområde troligen klassats som (före detta) betad skog.

Naturvårdsarter

Ask (EN), slätterfibbla (VU), klasefibbla (NT), backsmörblomma (NT), ängsskära (NT), rosettjungfrulin, vildlin, krissla, brudbröd, guckusko, grönvit nattviol, skogsnycklar, skogsknipprot, tvåblad, blåsippa, tibast, vårärt och brudborste.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 2. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde främst med avseende på förekomsten av solbelysta fristående lövträd, variationsrikt buskskikt, mosaik av gräsmarks-, bryn- och trädmiljöer samt kalkpåverkan. Artvärdet klassades som Högt artvärde då det förekommer många naturvårdsarter, av vilka fem är rödlistade varav två hotade. (Ser man bara till det skogliga biotopvärdet kan man tycka att det är kraftigt påverkat av avverkningen och att det bara ska vara ”Visst” men även då blir naturvärdesklassen 2 ihop med Högt artvärde)

Natura 2000-naturtyp

-

3. Gles lövskog

Figur 4. Glest stående lövträd och spridda hasselbuskar i delområdets norra del.

Beskrivning

Gallrad/avverkad skog med kvarlämnade lövträd, framförallt björk men även enstaka ask, lönn, rönn och gran. I nordvästra delen finns ett tiotal ganska grova aspar, flera med hackspettshål. Granstubbar vittnar om att det tidigare varit granskog med stort lövinslag. Marken avvattnas av diken. Buskskiktet är varierat med skogstry, hassel, berberis och måbär, medan fältskiktet består av bredbladigt gräs med inslag av örter som liljekonvalj, ormbär, spenört, vårärt och orkidéer.

Naturvårdsarter

Ängsskära (NT), tibast, vårärt, ormbär, brudbröd, skogsnycklar och tvåblad.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på ett Visst biotopvärde främst med avseende på förekomsten av solbelysta lövträd, ett varierat buskskikt och aspar med bohål. Artvärdet klassades som Påtagligt artvärde då det förkommer en rödlistad art, ängsskära, samt några andra naturvårdsarter.

Natura 2000-naturtyp

-

4. Gles barrskog

Figur 4. Glest trädskikt av barrträd och enstaka björkar efter avverkning som utförts inom de senaste åren.

Beskrivning

Gallrat bestånd med framförallt yngre gran kvarlämnad, enstaka björkar och enbuskar samt vid mindre klipphöjd några äldre tallar. På klipphällar mest blåbär, lingon, kruståtel, vårfryle och renlav. I svackor och i delområdets yttre delar frodigare och örtrikt såsom i omgivande mark med bl.a. blodnäva, vårärt, åkervädd, prästkrage, bergslok, darrgräs och liljekonvalj.

Naturvårdsarter

Ängsskära (NT), vårärt, blodnäva, prästkrage, brudbröd, ormbär, skogsknipprot, sårläka, darrgräs.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på ett Visst biotopvärde där de skogliga strukturerna visserligen är tydligt påverkade av avverkning men den nu mer ljusöppna miljön gynnar flertalet arter. Artvärdet klassades som Påtagligt artvärde då det förekommer en rödlistad art samt ett flertal andra naturvårdsarter.

Natura 2000-naturtyp

-

5. Lövsumpskog

Figur 5. Sumpskog med mestadels klena trädstammar på små socklar och förekomst av död ved.

Beskrivning

En liten sumpskog med klibbal, björk och gråvide i områdets nordöstra del, genom vilken den lilla bäcken rinner från Stenfjärden till Kallrigafjärden (bäcken beskrivs som eget objekt nedan). Träden i sumpskogen är generellt yngre/medelålders, men det finns relativt gott om klen (och lite grövre) död ved i lägen av varierande fuktighetsgrad och en viss sockelbildning har börjat utvecklas. Brakved, askskott, älgört, kråklöver, strandlysing, vattenklöver och sjöfräken växer i de lägre skikten. Sumpskogen fortsätter en bit utanför inventeringsområdet.

Naturvårdsarter

-

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 4. Bedömningen baseras på ett Visst biotopvärde främst med avseende på naturligheten, och att sumpskogen dels skuggar bäcken och utgör en buffertzonen mellan den öppna våtmarken och fastmarken. Artvärdet klassades som Obetydligt artvärde då inga naturvärdesarter noterades, men det utesluter inte att det kan finnas.

Natura 2000-naturtyp

-

6. Lövsumpskog

Figur 5. Lövsumpskog med förekomst av död ved och uppväxande gran. Troligen betydligt torrare än normalt.

Beskrivning

En sumpskog i områdets sydvästra del där trädskiktet består av klena stammar av framförallt klibbal men även glasbjörk och sälg samt en del uppväxande yngre gran. Tuvor av bunkestarr, videört, kråklöver och strandklo syns i fältskiktet. Alsocklar har börjat utvecklas och det finns gott om död ved och lågor ligger i fukthållande lägen (denna torra sommar var dock sumpskogen helt uttorkad). Sumpskogen fortsätter in på grannfastigheten och rester av en gårdsgård ligger på gränsen mellan fastigheterna.

Naturvårdsarter

Skogsknipprot, bäckbräsma.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på ett Visst biotopvärde främst med avseende på naturligheten, och att sumpskogen utgör en buffertzon mellan den öppna våtmarken och fastmarken. Artvärdet klassades som Visst artvärde då ett par naturvärdesarter noterades.

Natura 2000-naturtyp

-

7. Bäck

Figur 7. Torrlagd bäckfåra.

Beskrivning

En liten bäck som rinner genom fastighetens nordöstra del. Bäckens som leder vatten från Stenfjärden ut till Kallrigafjärden var uttorkad vid inventering som följde av det varma och torra vädret som rådde under våren och sommaren. Bottensubstratet utgörs av block, stenar och humus och i fåran växer bl.a. kabbleka, svalting, vattenmärke och på block näckmossa. Större delen av bäcksträckan är skuggad av buskar och träd som växer utmed bäcken. Död ved finns här och var i bäckfåran.

Bäckens inklusive kantzonen på bägge sidor har ett eget fastighetsnummer S:21/3 där markägaren är Snesslinge Skifteslag.

Naturvårdsarter

-

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde då bäcken utgör en viktig biotop för vattenorganismer, inte minst som förbindelse/vandringsväg mellan sjön Stenfjärden och Kallrigafjärden i Östersjön. Artvärdet klassades som Visst artvärde trots att inga naturvårdsarter återfanns. Bedömningen får anses som preliminär då en säker bedömning kräver information om vattenkvalitet och arter (som fisk, musslor och bottenfauna).

Natura 2000-naturtyp

-

8. Bryn mellan fastmark och våtmark

Figur 8. Brynmiljö med rikkärr utanför.

Beskrivning

Detta delområde följer fastighetsgränsen i sydost och omfattar dels brynet som till stor del följer gränsen, och dels en remsa av våtmarken strax utanför brynet som till största del ligger utanför den aktuella fastigheten. Längst i söder går dock fastighetsgränsen några meter utanför brynet.

En brynmiljö med bl.a. glasbjörk, klibbal, gråvide, brakved och pors i träd- och buskskikten. I fältskiktet i brynet och i våtmarken strax utanför växer t.ex. vass, strandklo, olika starrarter och frossört. Våtmarken är liksom fastmarken påverkad av kalkförekomsten och utgörs av ett rikkärr med en speciell mossflora (av så kallade brunmossor) och kärlväxtflora. En bit utanför brynet växer det på vissa ställen rikligt med kärrknipprot och strax utanför brynet längst i söder hittades två exemplar av gulyxne och där hördes även sjungande sävsparv. Äldre rapporterade fynd av gulyxne finns från samma plats och det finns även fler rapporterade fynd längre västerut på rikkärret. Rikkärret är omväxlande med delar som har fastmatta och andra delar som har mjukmatta och lösbotten (som man inte kan gå på). Skulle man inventera rikkärret mer noggrant skulle man säkerligen hitta ett antal typiska arter för naturtypen.

Naturvårdsarter

Gulyxne (NT), kärrknipprot, myruddmossa, sävsparv (VU).

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 2. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde då bryn i sig är viktiga miljöer för bl.a. flygande insekter och arter som äter dessa (t.ex. fåglar och fladdermöss) samt för att rikkärr är värdefulla och artrika miljöer. Artvärdet klassades som Påtagligt artvärde då de rödlistade gulyxne och sävsparv samt ett ytterligare par naturvårdsarter noterades. Man kan förvänta sig fler naturvårdsarter i rikkärsmiljön.

Natura 2000-naturtyp

7230 Rikkärr.

9. Gallrad lövskog med inslag av kalkgräsmark

Figur 9. Glest högre trädskikt med främst lövträd samt buskar och unglöv i lägre skikt. Stubbar och grenar från avverkning syns i förgrunden.

Beskrivning

Nyligen avverkad skog där en hel del löv har sparats, framförallt björk men även ask, asp och enstaka lönn och alm förekommer. Utmed det grävda diket finns en del klipbal. Buskskiktet är varierat med bl.a. skogstry, berberis, rosor och brakved, i det skiktet växer även sly och unga träd av ask, hägg och gran. Fältskiktet är örtrikt med arter knutna till främst till skog och bryn men även till öppnare hävdmarker. Ett grävt dike, som har en viss avvattande effekt på marken kring diket, slingrar sig från delområdets västra del och mynnar i ut i den lilla bäck i nordost som leder vatten från Stenfjärden ut till Kallrigafjärden. Den del som är norr om bäcken har inte betats enligt markägarna.

Naturvårdsarter

Ask (EN), backsmörblomma (NT), blåsuga, grönvit nattviol, skogsnycklar, skogsknipprot, tvåblad, blåsippan, sårläka, brudborste och lundelm.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på ett Visst biotopvärde främst med avseende på förekomsten av lövträd, artrikt buskskikt samt kalkpåverkan. Påverkan av skogsbruk och nylig grävning i delar av diket påverkar värdet negativt. Artvärdet klassades som Påtagligt artvärde då det förekommer flera naturvårdsarter, varav två är rödlistade. Områdets centrala del har högre värde och delar av den kan hålla naturvärdesklass 2.

Natura 2000-naturtyp

-

10. Gles lövskog med buskar och påtagliga inslag av kalkgräsmark

Figur 2. Foto taget strax NO om delområdet in mot detsamma. Busk- och örtrika gräsmarker syns bortom dike/blottad jord.

Beskrivning

Delområdet har nyligen gallrats/avverkats där man sparade lövträd såsom björk, ask, lönn, rönn och sälg. I det varierade buskskiktet förekommer skogstry, berberis, rosor, brakved, berberis, måbär samt sly av oxel och fågelbär. Fältskiktet är örtrikt med arter knutna till såväl skog som bryn och öppnare hävdmarker.

Naturvårdsarter

Ask (EN), slätterfibbla (VU), backsmörblomma (NT), ängsskära (NT), krissla, brudbröd, bockrot, gulmåra, blodnäva, säfferot, skogsknipprot, nästrot, tvåblad, gullviva, blåsippa, tibast, vårärt, ormbär, stenbär och lönnlav.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 2. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde främst med avseende på förekomsten av solbelysta fristående lövträd, variationsrikt buskskikt samt kalkpåverkan. Artvärdet klassades som Högt artvärde då det förekommer många naturvårdsarter, av vilka fyra är rödlistade varav två hotade.

Natura 2000-naturtyp

-

Generellt biotopskydd

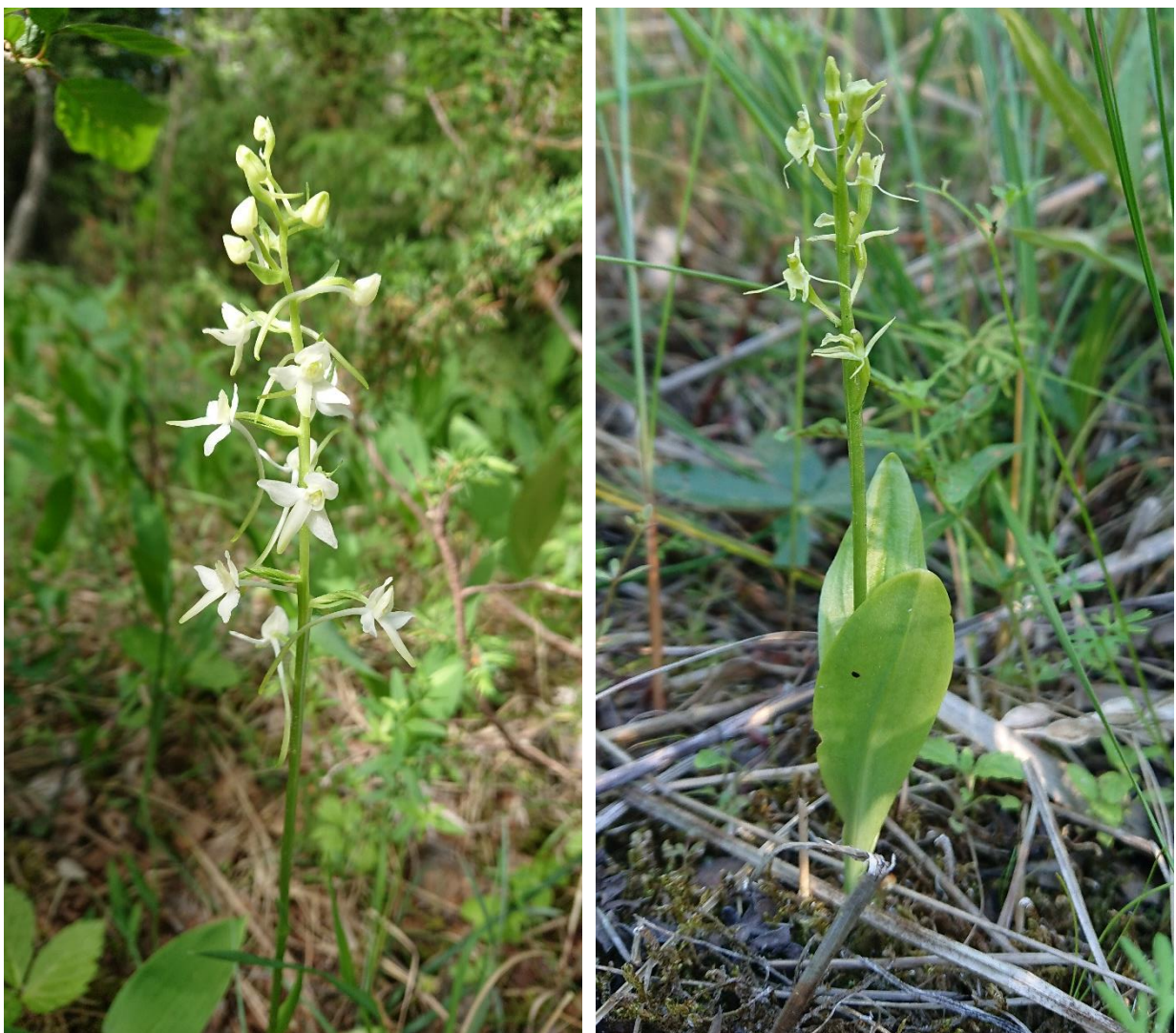
Det generella biotopskyddet omfattar följande sju olika småbiotoper i jordbrukslandskapet; allé, källa med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsröse i jordbruksmark, pilevall, småvatten och våtmark i jordbruksmark, stenmur i jordbruksmark samt åkerholme.

Vid inventeringen av området hittade ingen av ovan nämnda småbiotoper.

Fördjupad artinventering

Orkidéer

Inom inventeringsområdet hittades följande åtta orkidéer; grönvit nattviol, guckusko, gulyxne, nästrot, skogsknipprot, skogsnattviol, skogsnycklar och tvåblad. På rikkärret strax utanför fastigheten noterades även kärrknipprot (eventuellt växer den inom delområde 8).

Figur 9. Skogsnattviol till vänster och gulyxne till höger.

Samtliga svenska orkidéer är fridlysta enligt §7 eller 8 i artskyddsförordningen och av de här aktuella arterna är guckusko och gulyxne även upptagna i artdirektivets bilaga 2 och 4.

Två exemplar av gulyxne hittades i rikkärret strax utanför brynet längst i söder.

Totalt räknades ca 1100 stjäklar guckusko (varav ca 880 blommade i år). Merparten av guckusko, drygt 800 stjäklar växte i västra delen av delområde 1.

På kartan i bilaga 2 framgår var fyndplatserna för de observerade orkideérna är. Observera att det säkerligen finns fler växtplatser inom området för de arter som är vanligt förekommande, t.ex. tvåblad, skogsnycklar och skogsknipprot.

Fåglar

Vid besöken 6-7 juni noterades alla sedda och hörda fåglar i inventeringsområdet.

Följande arter hördes sjunga inom inventeringsområdet (eller visade på andra häckningskriterier som bobesök, matning av ungar, flygga ungar); större hackspett, trädpiplärka, gärdsmyg, järnsparv, koltrast, rödhake, grå flugsnappare, svartvit flugsnappare, trädgårdssångare, svarthätta, grönsångare, gransångare, lövsångare, talgoxe, nötväcka (bohål), bofink och grönsiska.

Följande fåglar sågs flyga över/förbi området eller hördes på längre avstånd: storskrake, gråhäger, sparvhök, fiskgjuse, lärkfalk, enkelbeckasin, skogssnäppa, skrattnås, kattuggla, tornseglare (VU), gröngöling (NT), sädesärta, blåmes, taltrast, dubbeltrast och sävsparv (VU).

Trädet ask

Alla askar med brösthöjdsdiameter (bhd) mer än 10 cm mättes och koordinatsattes. Totalt registrerades 29 askar och var dessa finns framgår av kartan i bilaga 3.

Den grövsta asken mätte 38 cm i diameter. Trädens vitalitet varierande från individer som verkade helt friska till enstaka som var i dålig kondition och en ask som var död. Flertalet askar hade en del döda skott vilket tyder på askskottsjuka och sjukan verkar ha drabbat olika individer olika hårt.

Askar över ca fem meters höjd men mindre än 10 cm i bhd räknades översiktligt och 25 stycken noterades, det kan säkert finnas fler i området.

Signalarterna bårdlav och lönnlav växer på barken på enstaka askar i området. Inga rödlistade lavar noterades på askarna.

Ekosystemtjänster knutna till våtmarkerna i området

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Ekosystemtjänster är alltså grunden för vår välfärd. Begreppet och tankesättet används för att synliggöra de värden som naturen och den biologiska mångfalden ger oss människor. Naturvårdsverket delar in tjänsterna i följande fyra kategorier:

- **Försörjande:** till exempel spannmål, dricksvatten, trävirke, bioenergi
- **Reglerande:** till exempel luftrening, pollinering, klimatreglering
- **Kulturella:** till exempel friluftsliv, hälsa, naturarv och turism
- **Stödjande:** för att övriga tjänster ska fungera, till exempel fotosyntes och bildning av jordmån

Våtmarker utgör endast en liten del av inventeringsområdet. De som förekommer är dels kanten av rikkärret närmast fastighetsgränsen i syd och sydost samt de två mindre sumpskogarna mellan fastmarken och rikkärret. Ser man till hela rikkärret/våtmarksmiljön som omger Stenfjärden så bidrar denna miljö, liksom våtmarker i allmänhet, med framförallt *reglerande* ekosystemtjänster genom att bl.a. rena vatten, fördröja vattnets transport, binda koldioxid och suga upp näringsämnen. Den speciella florán av blomväxter på rikkär bidrar till en mångfald av pollinatörer i området. Våtmarker nära kusten kan utgöra viktiga uppväxtmiljöer för vissa kustfiskarters yngel och därmed bidra till förutsättningar för ett kustnära fiske (*försörjande* ekosystemtjänst).

Källor

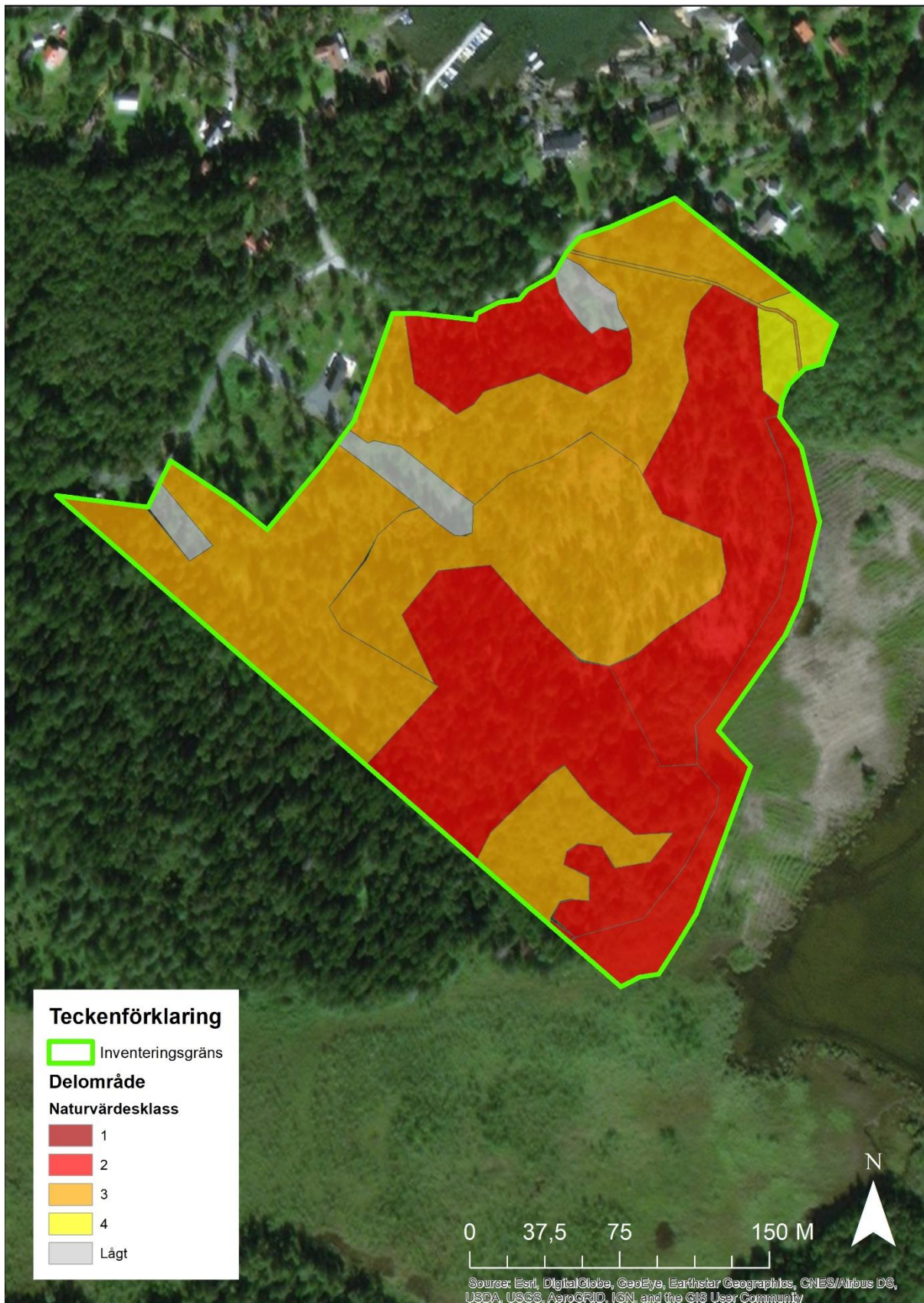
Litteratur

- ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Jordbruksverket 2005. Indikatorsystem för ängs- och betesmarker. Jordbruksverket, rapport 2005:8.
- Länsstyrelsen i Uppsala 2015. Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Länsstyrelsens meddelandeserie 2015:03.
- Naturvårdsverket 2017. Argument för mer ekosystemtjänster, rapport 6736.
- Nitare, J. 2000. Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog. Jönköping, Skogsstyrelsens förlag.
- SIS 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SS 199000:2014.
- Upplandsstiftelsen Rapport 2007/4. Inventeringsmetodik för hotade arter på krissla
- Upplandsstiftelsen Rapport 2008/02. Inventering av gotlandssäfferotplattmal i Uppsala län 2006-2007 delrapport.
- Upplandsstiftelsen 2016. Beskrivning av lokaler med ängsskäreplattmal i Uppsala län 2006-2014.

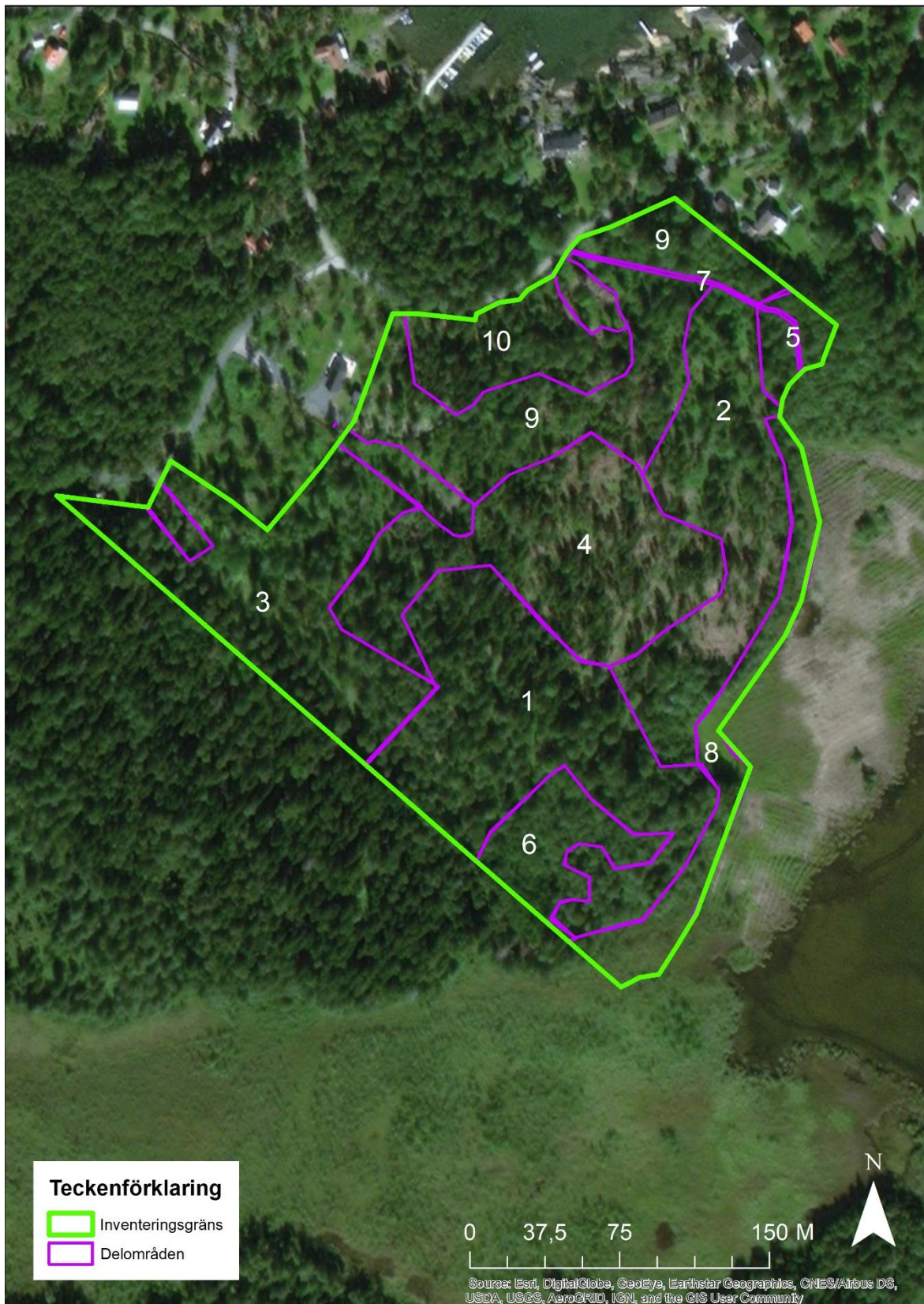
Databaser

- ArtDatabanken. Uttag ur Artportalen och Obsdatabasen (2018-07-03)
- ArtDatabanken. www.artfakta.artdatabanken.se (2018-09-14)
- Artskyddsförordning (SFS 2007:845). [http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Naturvard/ Biologisk-mangfald/Artskydd/Fridlysning-/Fridlysta-arter/](http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Naturvard/Biologisk-mangfald/Artskydd/Fridlysning-/Fridlysta-arter/)
- Naturvårdsverket. Skyddad natur. <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/> (2018-09-14)
- Skogsstyrelsen. Skogens Pärlor. <http://minasidor.skogsstyrelsen.se/skogensparlor/> (2018-09-16)

Bilaga 1a. Karta med delområdenas naturvärdesklass

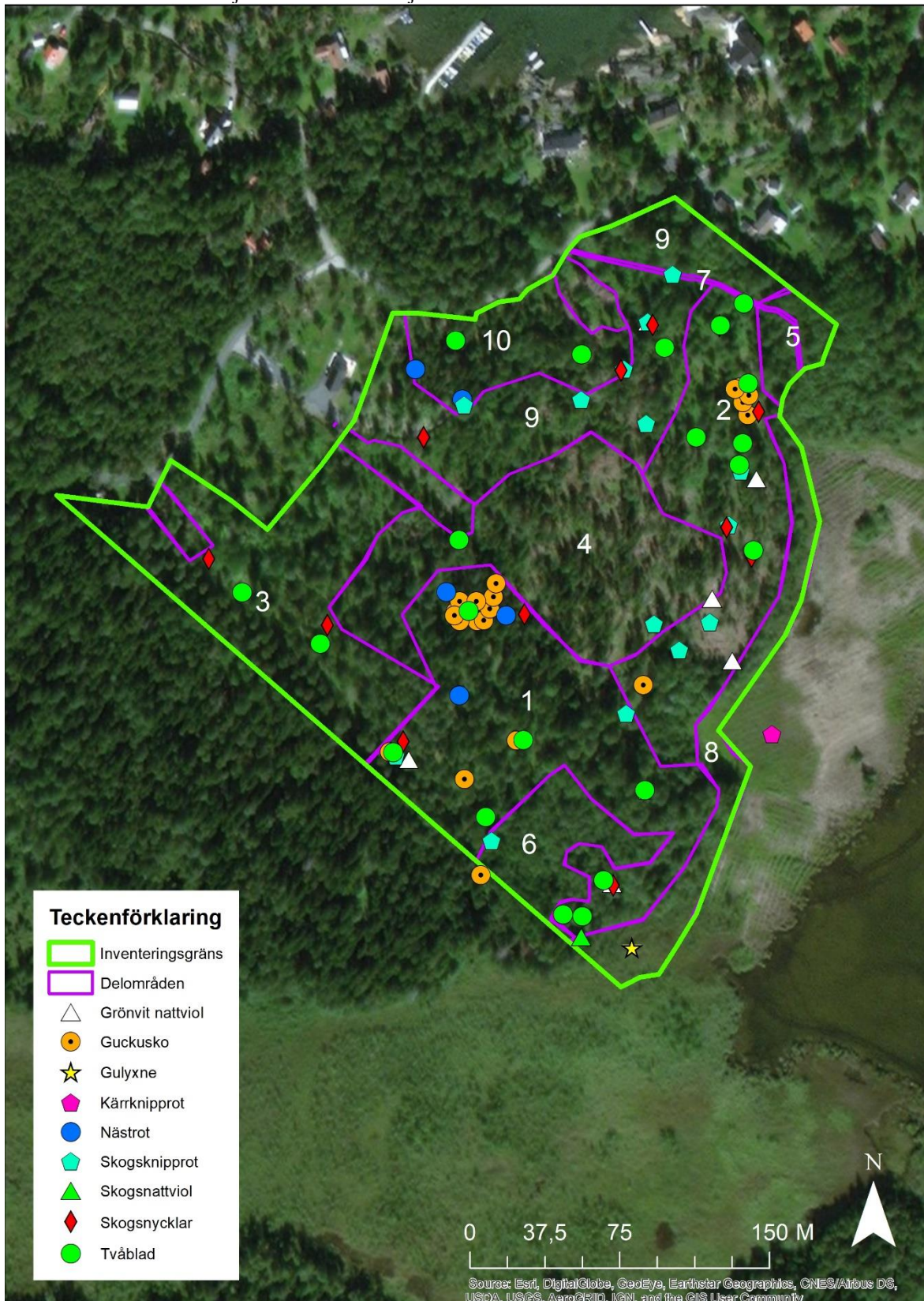

Bilaga 1b. Karta med delområdenas numrering

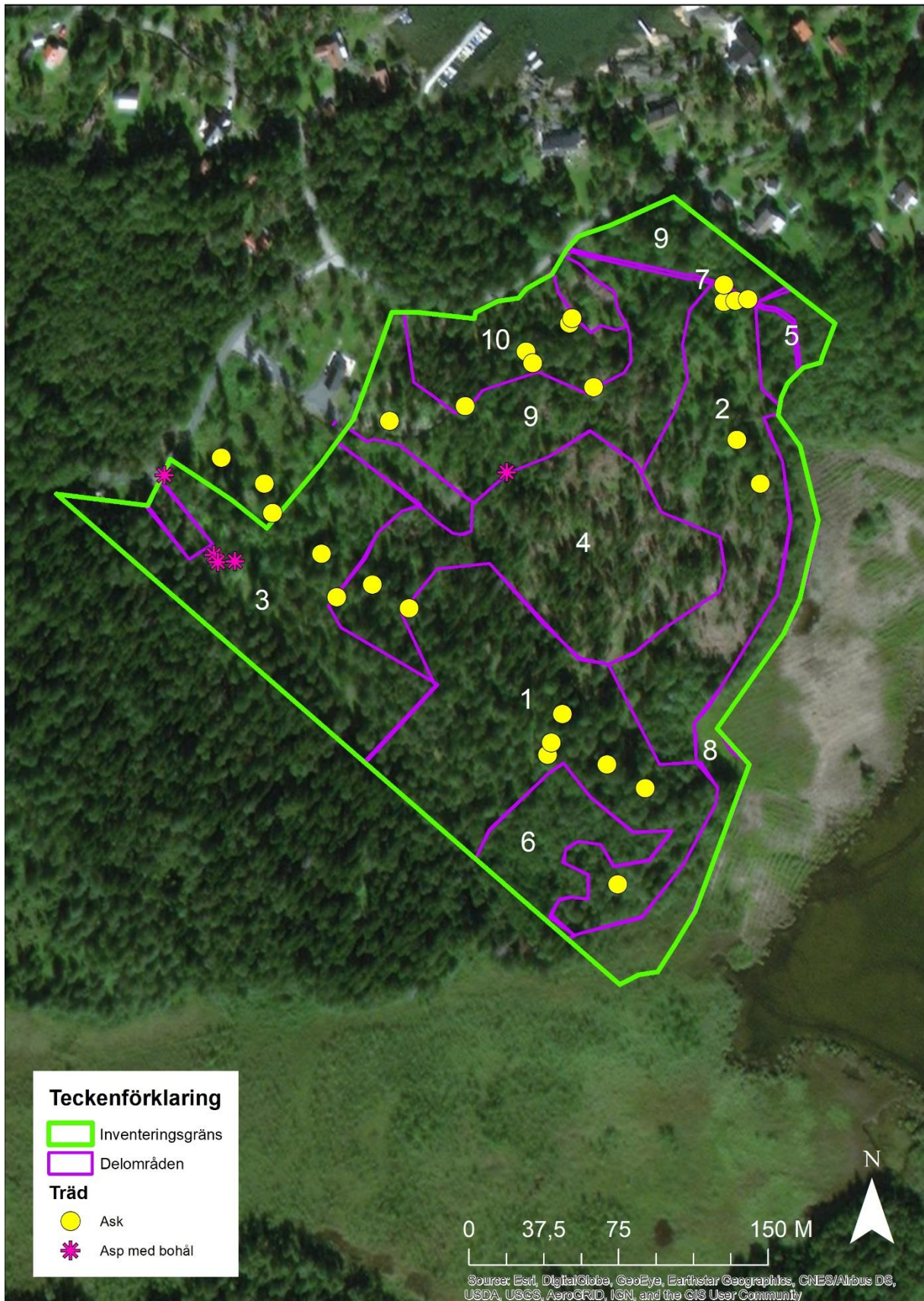

Bilaga 2. Fynd av orkidéer vid inventering 7-8/6 samt 5/7

Förtydligande: en symbol motsvarar en växtplats, antalet symboler i ett område har ingen korrelation med antalet individer. Som exempel förekommer guckusko rikligast i västra delen av delområde 1 (821 stjälkar) där det är få punkter medan det i norra delen av samma delområde finns 197 stjälkar (där det är fler punkter än inlagda). I delområde 2 finns det 93 stjälkar i öster och 1 stjälk i söder.

Bilaga 3. Inmäta askar med brösthöjdsdiameter över 10 cm. Även aspar med bohål finns med på kartan

Bilaga 4b. Övriga naturvärdesarter (södra delen av området)

